

БОВСУНОВСЬКА **Юлія**,
студентка групи 16 Мз-СпецО
Житомирського державного
університету імені Івана Франка
Науковий керівник
БОРЕЙКО Олександр, кандидат
педагогічних наук, доцент кафедри
педагогіки, андрагогіки,
спеціальної освіти Житомирського
державного університету імені
Івана Франка

МЕТОДИ ТА ПІДХОДИ ДО КОРЕКЦІЙНОЇ РОБОТИ З ФОРМУВАННЯ УСНОГО МОВЛЕННЯ УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ З ООП

Усне мовлення – одна з головних передумов успішної соціалізації та навчання дитини. Особливо це важливо для дітей з особливими освітніми потребами (ООП), які через різні порушення розвитку потребують спеціально організованої корекційної підтримки (Серебрякова, 2010 [1]).

За останні 5 років кількість дітей з ООП збільшилася майже у 2,5 раза – з 4655 вихованців у 2019 році в закладах дошкільної освіти до 11285 вихованців у 2024 році, та більш як удвічі – з 18643 учнів з ООП в закладах загальної середньої освіти у 2019 році до 40354 учнів у 2024 році. Тому щороку зростає навантаження на працівників закладів освіти та працівників ІРЦ, які працюють з дітьми з особливими освітніми потребами [2].

Основні завдання корекційної роботи:

формування правильної звуковимови;
розвиток фонематичного слуху;
збагачення словникового запасу;
формування граматично правильного мовлення;
стимуляція зв'язного мовлення;
розвиток мовленнєвих навичок у контексті соціальної взаємодії (Іванова, 2015 [3]).

Підходи до організації корекційної роботи

1. Особистісно-орієнтований підхід

Сутність цього підходу полягає у врахуванні індивідуальних особливостей розвитку дитини: когнітивного, мовленнєвого, емоційного та соціального. За Левіною Р.Е., логопед має не тільки адаптувати вправи, а й створити умови для відчуття успіху дитиною (Левіна, 2008 [4]).

2. Інтегративний (комплексний) підхід

Згідно з працями Сінігевич О.В., ефективність логопедичної роботи зростає за умови її поєднання з заняттями психолога, реабілітолога, вчителя-дефектолога (Сінігевич, 2020 [5]).

3. Ігровий підхід

Гра – це не тільки провідна діяльність дитини, але й природна форма засвоєння мовленнєвих конструкцій. Через рольові та сюжетні ігри дитина навчається виражати думки, ставити запитання, вживати мовленнєві

Методи, що застосовуються у логопедичній практиці

Артикуляційна гімнастика

Як базовий етап підготовки до постановки звуків. У методиках Левіної (2008 [4]) зазначено важливість щоденного тренування артикуляційного апарату.

Фонематичні вправи

Спрямовані на розвиток слухового сприйняття, аналізу та синтезу. Наприклад: «Знайди однакові звуки», «Порахуй, скільки звуків у слові».

Методика збагачення словникового запасу

Застосовуються тематичні поля («тварини», «транспорт», «їжа»), синонімічні ряди, словесні ланцюжки. За Івановою С.Н. (2015 [3]), особливо ефективними є дидактичні ігри: «Що буває круглим?», «Чим схожі?».

Розвиток граматичних структур

Завдання на утворення форм роду, числа, відмінка; вживання складних речень; правильне узгодження слів. Філічева і Чиркіна (2001 [6]) рекомендують використовувати «граматичні перлини» — вправи на трансформацію речень.

Робота над зв'язним мовленням

Розповіді за малюнками, перекази, складання історій на основі серій зображень. Методика «Казка навпаки» – змінити сюжет казки та переказати по-новому – стимулює творче мовлення.

Роль сучасних технологій

Інтерактивні логопедичні програми дозволяють зробити заняття динамічними, а дитину – більш залученою. За даними Жовтобрюха В.М. (2018 [7]), застосування ІКТ підвищує ефективність засвоєння матеріалу до 30%. Програма «ЛогоСон» сприяє розвитку мовлення через поєднання логопедичних вправ із релаксаційною музикою та казковими сюжетами.

Використовується перед сном для створення спокійної атмосфери, що сприяє кращому засвоєнню матеріалу. Вправи спрямовані на розвиток артикуляційної моторики, дихання, фонації, фонематичного слуху. Може бути частиною логопедичної терапії в ігровій формі. Забезпечує комплексний підхід до розвитку мовлення. Сприяє зниженню тривожності у дітей.

Програма «ЗвукоГрай» допомагає в автоматизації та диференціації звуків у мовленні дітей. Це ігровий формат з використанням пазлів, лото, звукових лабіринтів тощо. Містить вправи на розвиток мовлення, уваги, пам'яті через інтерактивні завдання. Дана програма підвищує мотивацію дитини до занять. Сприяє кращому засвоєнню матеріалу через ігрову форму. Може бути адаптована до рівня розвитку дитини.

Робота з батьками

Важливо не лише повідомляти батьків про результати діагностики, а й залучати їх до процесу. Пояснення вправ, домашні завдання у вигляді гри, спільне читання – все це сприяє закріпленню мовленнєвих навичок.

Ефективна корекційна робота з формування усного мовлення в учнів початкової школи з ООП ґрунтується на поєднанні сучасних методик, міждисциплінарного підходу та активної співпраці з родинами. Головне — бачити в кожній дитині особистість і допомагати їй відкривати мовленнєвий потенціал.

Список використаних джерел:

- 1 Серебрякова Л.І. Логопедія. – К.: Слово, 2010.
- 2 Проблеми інклюзивно-ресурсних центрів та пропозиції щодо їх розв'язання. Освітній омбудсмен України. URL: <https://eo.gov.ua/problemu-inkliuzyvno-resursnykh-tsentriv-ta-propozytsii-shchodo-ikh-rozv-iazannia/2024/03> (дата звернення: 21.04.2025).
- 3 Іванова С.Н. Методика логопедичної роботи з дітьми з мовленнєвими порушеннями. – Харків: Основа, 2015.
- 4 Левіна Р.Е. Діагностика і корекція мовленнєвих порушень у дітей. – М.: Просвещение, 2008.
- 5 Сінігевич О.В. Психолого-педагогічні засади розвитку мовлення у дітей з ООП. – Тернопіль: Мандрівець, 2020.
- 6 Філічева Т.Б., Чиркіна Г.В. Методика логопедичного обстеження дітей. – М.: Владос, 2001.
- 7 Жовтобрюх В.М., Коваль О.В. Сучасні підходи до логопедичної діагностики. // Науковий вісник НПУ ім. М.П. Драгоманова. – 2018. – Вип. 33. – С. 45–50.